

לעילוי נשמת

מרת אלישבע ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

הרחקת נברכת הכובסים מכותל בורו של חבירו

מחמצן, [שבה שורים את הבגדים יום או יומים בצואת כלבים], דינה כשאר חפירות העשויות למים ומרחיקים אותה **שלושה טפחים** מכותל בורו של חבירו.

ונדיין, [שבה משפשפים את הבגדים], מאחר שהמים שבה נתזים למרחוק, מרחיקים אותה **ארבע אמות** מכותל בורו של חבירו.

אין חילוק בשיעור הרחקת בורות זה מזה בין סוגי הקרקעות, **ובין בקרקע קשה, ובין בסלע הבא בידיים** [=קרקע רך ומתכתש מאיליו], **שיעור ההרחקה הוא ששה טפחים** בין חללי שני הבורות.

במה טומנים ובמה אין טומנים

חכמים אסרו להטמין קדרה [ליום השבת] **בדבר המוסיף הבל**, שמא יטמינו אותה ברמץ, ויעברו על איסור הבערה בשבת.

ובמסכת שבת מנו חכמים דברים המוסיפים הבל, **גפת, זבל, מלח, סיד, חול**, [בין לחים בין יבשים].

לדעת רב יוסף – גם בסלעים אין טומנים, כי הם מוסיפים הבל [כמבואר במשנתנו], **ומה שלא נשנו בפירוש במסכת שבת, כי אין דרך בני אדם לטמון בסלעים**, משום שמחמת קושיים אי אפשר לטמון בהם היטב, וההבל יוצא ביניהם ואינו נשמר.

ולדעת אביי – גם בסלעים אין טומנים, כי הם מוסיפים הבל [כמבואר במשנתנו], **ומה שלא נשנו בפירוש במסכת שבת, כי התנא סמך על מה ששנה כאן סלעים** בין הדברים המוסיפים הבל, שמזה יש לדעת שאין טומנים בהם.

ולדעת רבא – הסיבה שלא נשנו סלעים במסכת שבת, כי הסלעים משתכי.

רש"י מפרש, שהסלעים **משברים את הקדרה**. ורבינו תם מפרש שהסלעים **מקלקלים את המאכלים** בהבלם. ולפי שני הפירושים הללו, **י"מ שבאמת אסור לטמון בסלעים**, אלא **שלא נשנו כי דבר שאינו שכיח** הוא שיטמנו בהם לקלקלה. וי"מ שמאחר שאין זה שכיח, ממילא לא גזרו בהם חכמים איסור הטמנה, ומותר להטמין בהם.

ור"ח מפרש שאין בסלעים שום הבל, ואם כן מותר לטמון בהם, ולכן לא נשנו במסכת שבת, והטעם שאין סומכים אותם לכותל, אינו משום היזק של הבל, אלא שהם מחלידים את הקרקע, ומעלים עפר תיחוח, ומזיקים ליסודות הכותל.

הסומך חול לכותל חבירו

לדעת אביי, חול מוציא הבל כגפת וזבל, שהרי נמנה עמהם במסכת שבת בין הדברים שאסור לטמון בהם [משום שמוסיפים הבל], **ואם כן אסור לאדם לסמוך חול לכותל חבירו**, אלא אם כן **ירחיק שלושה טפחים, או יסוד בסיד**, כמבואר במשנתנו לעניין גפת וזבל. ומה שלא נשנה בפירוש, כי התנא סמך על מה ששנה במסכת שבת.

ולדעת רבא, חול אינו מוציא הבל, אלא אם כן טמנו בו דבר חם, שכך הוא טבעו, מחמם דברים חמים, ומקרר דברים קרים, **ואם כן חול שלא טמנו בו דברים חמים, מותר לסמוך לכותל חבירו**, שהרי אינו מזיקו בהבל, [אולם אם החול לח, אסור, כי חול לח מזיק מחמת לחותו, אף על פי שאין בו הבל].

הרחקת אמת המים

מרחיקים אמת המים שלושה טפחים מכותל בור של אחר, **אף על פי שזורמים בה מים חיים**, שאינם מזיקים כמו מים עומדים.

הרחקת נברכת הכובסים

מרחיקים נברכת הכובסים שלושה טפחים מכותל בור של אחר, **אף על פי שאינה קבועה עולמית** כאמת המים.

הרחקת הזרעים

אף על פי שאין הזרעים שולחים שורשים לצדדים אלא תחתיהם, **אסור לסמוך אותם לכותל של אחר**, כי אם יסמכו אותם לכותל, כשיחלידו את הקרקע שתחתיהם, ויעליו עפר תיחוח, יתמוטט קרקע יסוד הכותל לצדדים.

הרחקת זרעים מהברכת הגפן

כתבו התוס', שהמבריך את הגפן, **מותר לזרוע את הצדדים**, אף על פי שאינו מרחיק שלושה טפחים, ויונקים עם הגפן תחת הקרקע, **כי אין איסור כלאים אלא כשמעורבבים מעל הקרקע**.

ומכל מקום, על גבי ההברכה ממש אסור לזרוע, כי שורשי הזרע נכנסים בגפן, והרי זה מרכיב זרע באילן, שהוא איסור הרכבה. ודווקא על גבי גפן שהוא רך אסור לזרוע, אבל על גבי שאר אילנות שהם קשים, **מותר לזרוע**, כי אין חשש ששורשי הזרע יכנסו בתוך האילן.

הבא להשתין סמוך לכותל של אחר

לדעת רבה בר בר חנה, מותר לאדם להשתין מים בצד כותלו של חבירו, שנאמר, "והכרתי לאחאב משתין בקיר", והכוונה בזה לזכרים ממשפחת אחאב, ומתוך שנקרא בן אדם "משתין בקיר", למדנו שדרך בני אדם לעשות כן. ומשנתנו לא אסרה לסמוך מי רגלים לכותל חבירו, אלא כשבא לשפוך עביט מלא.

ובברייתא אמרו, בצד כותל לבנים העשויים טיט, [שהתייבש בחמה, ונימוחים מחמת המים], אסור להשתין אלא בהרחקת שלושה טפחים, וזהו גם דין המשנה. ובצד כותל אבנים, אסור להשתין אלא בהרחקת טפח, [שלא יטשטש את קרקע יסוד הכותל]. ובצד כותל אבנים שעל גבי סלע, מותר להשתין סמוך לו ממש. והפסוק "וכרתי לאחאב משתין בקיר", אינו מדבר בבני אדם אלא בכלבים, שדרכם להשתין בקיר, והכוונה בזה, שאפילו כלבים של בית אחאב לא ישארו.

דיני חלון בקיר שבין בית שיש בו מת לבית

שאין בו טומאה כתבם ריב"ם על פי המשניות

א. חלון העשוי לתשמיש [למעבר של חפצים], אם הוא פותח טפח, טומאה עוברת דרכו. ואם נתמעט משיעור זה אפילו במשהו, הרי זה חוצץ בפני הטומאה.

ב. חלון שנעשה בידי אדם לאורה, אם הוא כמלא מקדח גדול של לשכה [=כמלא פונדיון האיטלקי, שהוא סלע נירונית, ויותר מסלע סתם], טומאה עוברת דרכו. ואם אחר שהיה בו שיעור זה, נתמעט, עדיין טומאה עוברת דרכו, עד שיתמעט, ויעמוד על פחות מרום אצבעיים על רוחב אגודל.

ג. חלון שאינו עשוי בידי אדם, [כגון שנעשה על ידי מים או שרצים], אם הוא כמלא אגרוף, טומאה עוברת דרכו, [חישב עליו לתשמיש, דינו כחלון העשוי לתשמיש, חישב עליו לאורה, דינו כחלון שנעשה לאורה].

ד. חלון העשוי לאוויר, או לראות דרכו גנות ופרדסים ולשומרם, אם הוא כמלא מקדח בינוני, טומאה עוברת דרכו.

דברים שממעטים את החלון

ודברים שאינם ממעטים את החלון

א. רקיק [=עוגה דקה ורכה].

אם נילוש במי פירות, [וי"מ שכן הדין אם נילוש במים, והוא פחות מכביצה], מאחר שאינו מקבל טומאה, ראוי הוא לחצוץ בפני הטומאה. אלא שכל זמן שראוי לאכילה, אפילו נרטב מליחלוח הכותל, ונמאס בזה, אין מבטלים אותו שם, ואינו ממעט את החלון משיעורו, וכל שכן אם היה עבה שאין מבטלים אותו ואינו ממעט את החלון.

ואם נילוש במשקה, והוא מקבל טומאה, אם כן אפילו אם היו מבטלים אותו בחלון, לא היה חוצץ בפני הטומאה, שכל דבר המקבל טומאה, אינו חוצץ בפניה, [וביטולו שם אינו מבטלו מקבלת טומאה, שאין דבר מתבטל מלקבל טומאה, אלא על ידי מעשה של ביטול, ולא על ידי מחשבה בלבד].

ב. קופה [שאינה חוצצת בפני הטומאה, כגון של חרס, כשפיה כלפי הטומאה, או של מתכת בכל אופן],

מלאה תבן :

אם התבן ראוי לאיזה דבר, אין מבטלים אותו שם, ואינו ממעט את החלון, ואינו חוצץ מפני הטומאה.

אבל כשהוא רקוב, [שאינו ראוי לאכילה], ויש בו קוצים, [שאינו ראוי לעשיית טיט], ולח מאוד, [שאינו ראוי אלא להיסק גדול שאינו שכיח], הוא בטל בחלון. ומעתה אם בלא שהקופה מעמידה אותו, יש בו כדי למעט את החלון משיעורו, החלון מבוטל, וחוצץ בפני הטומאה, אלא הקופה לא היה עומד וממעט את החלון, אף עתה אינו ממעט את החלון, ואינו חוצץ בפני הטומאה. [ובטעם הדבר, י"מ משום שכל דבר החוצץ צריך שיוכל לעמוד בפני עצמו. וי"מ משום שכל דבר החוצץ צריך שיוכל לעמוד על ידי דבר שאינו מקבל טומאה, והקופה היא כלי המקבל טומאה].

ג. חבית [שאינה חוצצת בפני הטומאה כנ"ל] מלאה גרוגרות :

אם הגרוגרות ראויות לאיזה דבר, אין מבטלים אותן שם, ואינן ממעטות את החלון, ואינו חוצץ מפני הטומאה.

אבל כשהן מתולעות, הן בטלות בחלון, ומעתה אם בלא שהחבית מעמידה אותן, יש בהן כדי למעט את החלון משיעורו, החלון מבוטל, וחוצץ בפני הטומאה, אבל אם בלא החבית, לא היו עומדות וממעטות את החלון, אף עתה אינן ממעטות את החלון, ואינו חוצץ בפני הטומאה [כנ"ל].

המשך עניין זה בדף כ"ו

ניתן לקרוא את האותיות המודגשות בלבד כסיכום קצר של הדף

לתרומות ולהנצחות

לרכישת ספרי בקיצור באתר אמזון

להצטרף לקבוצת וואצאפ לקבלת הקבצים מידי יום

להצטרף לקבוצת טלגרם לקבלת הקבצים מידי יום

כל הזכויות שמורות © מותר להפיץ שלא למטרה מסחרית